

Lekcija 12:

**OSNOVNA PONUDA
|
DODATNE USLUGE
RURALNOG TURIZMA**

OSNOVNA PONUDA RURALNOG TURIZMA

MOGUĆE VRSTE OSNOVNE PONUDE

Seosko domaćinstvo (prilagođeno za agro turizam)

Ruralna kuća za odmor

Ruralni B&B

Ruralni porodični hotel

Difuzni hotel

Ruralni kamp

Ruralno kamp odmorište

Degustacioni centar

Tradicionalni restorani

SEOSKO DOMAĆINSTO

prilagođeno za agro turizam – seoski turizam

Seosko porodično domaćinstvo predstavlja osnov za agroturizam.

Kod njega je osnovna aktivnost (delatnost) poljoprivredna proizvodnja, dok turističke usluge smještaja i ishrane gostiju čine dodatnu aktivnost.

Pored osnovnih ugostiteljskih usluga smještaja i ishrane, u domaćinstvu mogu da se organizuju i druge turističke usluge (aktivnosti, paketi usluga) koje sa jedne strane imaju za cilj da se gostima pruži mogućnost aktivnog odmora, a sa druge da se maksimalno iskoristite turistički potencijali domaćinstva.

Vlasnik domaćinstva sa svojom porodicom živi na samom domaćinstvu, i turistima nudi višak prostora unutar njega. Stoga je gost, u stalnoj direktnoj vezi sda svojim domaćinom i njegovom porodicom, i ima mogućnostda iz prve ruke upozna običaje, tradicu, načini kulturu življenja, kulturološki mikrosvet, tradicionalnu poljoprivrednu proizvodnju, tipične proizvode i lokalnu gastronomiju.

RURALNI B&B

bed and breakfast – noćenje sa doručkom

predstavlja jedan od vidova smeštajnih usluga koji nije karakterističan samo za ruralni turizam. On podrazumeva uslugu smještaja u zasebnim sobama sa kupatilima ili apartmanima, najčešće u hotelima tajbog B&B tipa, ali uz obavezan samo jedan obrok – doručak.

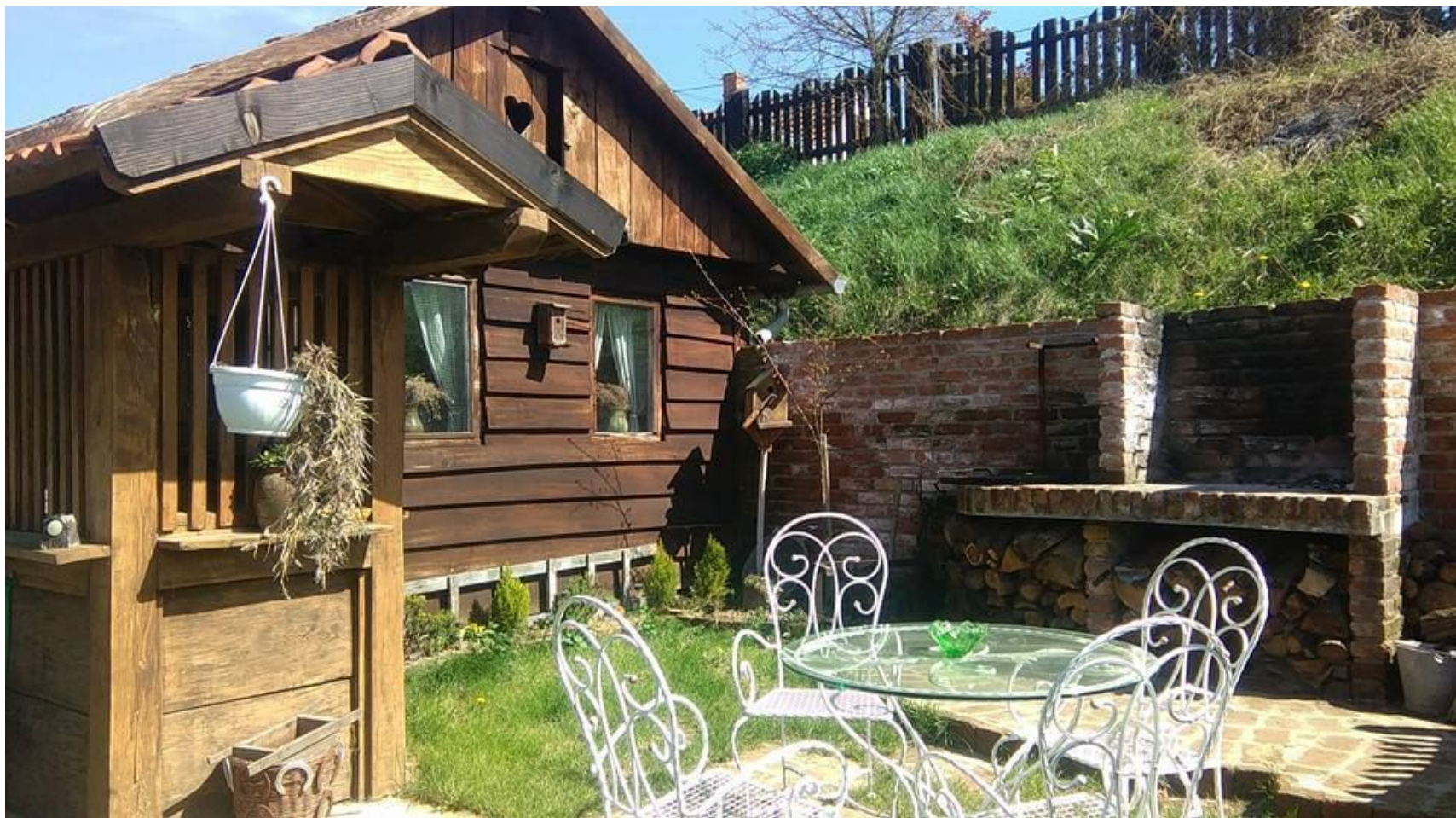
Po pravilu, ovakav vid smeštaja podrazumeva relativno veći broj smeštajnih jedinica. Zato vlasnik objekta ne mora da bude profesionalni poljoprivredni proizvođač, ali može biti.

Tada, za razliku od seoskog domaćinstva, poljoprivredna proizvodnja kojom se vlasnik bavi nije nužno vezana za turističku ponudu, ali je bitno da u meniju doručka budu zastupljeni, bar delom, lokalni tradicionalni proizvodi, ako ne samog domaćina, onda od njegovih komšija.

Doručak se služi u posebnom prostoru organizovanom za ugošćavanje.

Pored hotelskih objekata ovaj vid turizma može da se razvija i u domaćinstvima.

RURALNA KUĆA ZA ODMOR

Ruralna kuća za odmor predstavlja adaptiranu tradicionalnu seosku kuću, kod koje se poštuju uslovi ambijenta i tradicionalne arhitekture i gradnje uobičajene za okruženje. Ruralna kuća za odmor može, ali ne mora da bude originalna. To može da bude neki stari, adaptirani objekat, ali i novi objekat koji je replika originalne tradicionalne kuće (supstitut), te da je i vizualno i funkcionalno u skladu s nasleđem kraja u kom se nalazi.

Specifičnost ove kategorije seoske ponude se ogleda u iznajmljivanju cjelokupne kuće (ne iznajmljuje se posebno po sobama ili apartmanima) s pripadajućim prostorom (okućnicom). To znači da se takva kuća po istoj ceni iznajmljuje za celi kapacitet koji ona ima (npr. 6 kreveta) ili ako je popunjen npr. samo jedan krevet (iznajmljuje se jednoj osobi).

Bitno za ruralnu kuću za odmor je to da se takva ponuda može organizovati i u sklopu seoskog domaćinstva, ali kao zasebna kuća (ili kao zaseban, izdvojen, nezavisan deo druge veće kuće), u negde u selu, ali van domaćinstva – okućnice), ali i van sela, u prirodi. Vlasnik i njegova porodica po pravilu ne žive u tom objektu. Prilikom boravka u ruralnoj kući za odmor gosti nisu u stalnom kontaktu i interakciji sa svojim domaćinima, tako da i jedni i drugi imaju povećan nivo privatnosti.

RURALNI PORODIČNI HOTEL

Ruralni porodični hotel predstavlja domaćinstvo sa većim brojem kreveta.

Smeštaj je organizovan u tradicionalnim objektima (autentična arhitektura) s atraktivnim prirodnim okruženjem (selo ili manje mjesto), koji po svojoj veličini i gabaritima mogu imati veći broj soba (cca. 10-15, odnosno ne manje od 5 soba).

Takvi objekti ne mogu se dograđivati i nadograđivati, već trebaju da zadrže izvornu strukturu i oblik.

Objekt za ruralni porodični hotel mogu biti i novoizgrađeni, ali pod uslovom da su se kod izgradnje i opremanja poštovali svi elementi tradicionalne gradnje (veličina, materijali, uređenje itd.).

Domaćinstvo mora da ima i recepciju kao i restoran, a sve su poželjniji i dodatni sadržaji (wellness, bazen, itd.). Međutim, sreću se i primeri ruralnih hotela sa savremenom gradnjom.

Po pravilu, ali ne i obavezno, vlasnik se ne bavi profesionalno poljoprivredom, mada je poželjno da se, ako je moguće, proizvode i neki od proizvoda tipičnih za okruženje. Bitno je da se u ponudi restorana nalaze i lokalni proizvodi.

Ruralni porodični hoteli mogu biti i tematski kao npr. Ribolovački, ako se nalazi uz reke ili jezera (primjer Engleska); vinski ako se nalazi u vinorodnom kraju, itd. Jedan od vidova ruralnih hotela i Hotel baština (heritage) – ako se radi o tradicionalnoj, originalnoj građevini – građevinama, ili pak o veoma vernim replikama stare arhitekture.

DIFUZIONI HOTEL (integrirani hotel)

„Celo selo u Švajcarskoj postaje hotel...”

Selo se našlo pred izborom – ili će pronaći način da podstakne lokalnu ekonomiju ili će izumreti. Zato je u julu lokalna humanitarna organizacija Fondazione Corippo 1975, dobila odobrenje da seoska zdanja transformiše u hotelski kompleks.

Difuzni hotel faktički nije jedan hotelski objekat već skup više različitih objekata koji su povezani u okvire poslovne saradnje. To je više relativno bliskih zgrada, u selu, ili u istorijskom jezgru većeg ili manjeg grada, koji imaju zajednicku prijenu recepciju (u jednoj od njih), restoran, lobi prostor za odmor i sl...

ILUSTRACIJA INTEGRALNOG HOTELA - BY MEGABOOKER

OBIČNI HOTEL

INTEGRALNI HOTEL

Ordinary Hotel

Albergo Diffuso

Smještaj je organizovan u više različitih, međusobno nepovezanih tradicionalnih objekata (kuća) s cjelokupnim komforom koje pružaju i porodični ruralni hoteli, s tim što gosti borave u zasebnim smještajnim jedinicama koje su raspršene (difuzionirane) po čitavom mestu (selu) ili po čitavoj mikrodestinaciji. Svaka smještajna jedinica drugačije je uređena čime se razlikuje od ostalih.

Servisne usluge kao usluge doručka, čišćenja objekata, mijenjanja posteljine moguće je organizovati i u svakom pojedinom objektu koji čini difuzni hotel, dok se usluge prehrane organizuju u jednom objektu koji predstavlja centralni restoran. To ga razlikuje od ruralnog obiteljskog hotela.

Vođenje i organizovanje ove vrste hotela moguće je zajedničkim udruživanjem vlasnika pojedinih objekata (potencijalnih smještajnih jedinica), koji stvaraju zajedničku upravljačku strukturu. U tome im može pomoći i lokalna zajednica (uprava) posebnom organizacijom koja će okupiti vlasnike smještajnih jedinica kao difuzni hotel.

Važno da takav hotel bude tematski definisan i da tema bude zajednička svim objektima, ali i da iskazuje specifičnost kraja, s tim što dfuzni hoteli (ponekad prezentovani i kao etno-eko sela ili ruralni resorti) nikako ne smiju biti puki muzealni tip organizacije turističkih usluga, već aktivan prikaz i organizacija turističkih usluga koje su vezane uz baštinu i tradicijski život na selu i seoskoj okolini.

RURALNI KAMP

Ruralni kamp pruža usluga smještaja na otvorenom prostoru, odnosno uređenom prostoru za šatore, karavane, kampere, tende i sl. Smešten u prirodnom okruženju (dobro očuvanoj prirodi) ili seoskom okruženju (atraktivna lokacija u selu ili neposredno van sela), a može biti lociran i na samom turističkom seoskom porodičnom domaćinstvu.

Jedan od važnijih uslova za rad ruralnog kampa je pristup vozilima (dostupnost). Kod organizacije ruralnog kampa potrebno je posebnu pažnju posvetiti nenarušavanju okoline mesta, i prilikom njegovog uređenja obavezno koristiti tradicionalne elemente kraja u kojem se nalazi.

Smještajne jedinice u kampu mogu biti:

- 1) kamp mesto i
- 2) kamp parcela.

Osnovna razlika između mesta i parcele je u tome što je kamp parcela unutar kampa dodatno omeđena (ograđena) i uređena, tako da kamperi imaju svoju privatnost, dok kamp mesto nije omeđeno, već je samo označeno.

Unutar kampa mogu postojati i već postavljeni objekti, tako da gosti ne šire ili parkiraju svoju smeštajnu jedinicu (šator, kamp prikolicu), već zakupljuju postojeću postavljenu, domaćinovu.

U poslednje vreme sve su aktuelniji takozvani glampinzi (kovanica od reči glamur i kamping – glamurozni kamp). Oni se sastoje od već postavljenih, jednostavnih, ali lepo uređenih i luksuzno opremljenih smeštajnih jedinica.

GLAMPING

U poslednje vreme sve su aktuelniji takozvani glampinzi (kovanica od reči glamur i kamping – glamurozni kamp). Oni se sastoje od već postavljenih, jednostavnih, ali lepo uređenih i luksuzno opremljenih smeštajnih jedinica.

RURALNO KAMP ODMORIŠTE

Za razliku od ruralnog kampa koji podrazumeva relativno duži namenski boravak na konkretnoj destinaciji kamp odmorište je namenjeno za odmor (predah, pauzu, servis...) putnika u tranzitu, ka drugoj lokaciji – destinaciji, ili na kružnim putovanjima.

Kamp odmorište predstavlja parkirna mjesta za kamp-vozila namijenjena za kraće zadržavanje na kojima vlasnici kamp-vozila mogu dobiti određene servisne usluge. Obično ih koriste kamperi koji u svojim vozilima imaju sav potreban komoditet za boravak, konstanto putuju po destinaciji (prevaljuju u prosjeku 100 km na dan) uz veliku potrebu za kraćim stajanjima. Upravo zbog takvih potreba organizuju se posebna mjesta kao što je kamp-odmorište, radi servisnih usluga kao što su npr. Predah i prenoćište, ali i nabavka vode električne energije, pražnjenje otpadnih voda, odmor od puta, nabavka namirnica i sl.

Takvi gosti veoma retko koriste usluge klasičnog kampa i zato se za njih organiziraje posebna vrsta ponude - kamp-odmorište.

Ruralno kamp odmorište se organizuje uz tranzitne puteve, ili najviše 10 km udaljeno od takvih puteva. U ruralnom kamp odmorištu smještajne jedinice su uređene kao parkirna mesta.

DEGUSTACIONI CENTAR

Degustacioni centri nisu restorani. Zato ne nude gostima topla jela i drugu restoransku ponudu, već isključivo klasične proizvode domaćinstva ili pogona. Moraju da imaju prostor da prime veći broj gostiju.

Degustacioni centri, ili degustacioni punktovi (kušaonice) su elementi dodatne turističke ponude koja se organizuje u domaćinstvu na kojem je poljoprivredna proizvodnja osnovna delatnost.

Tu je degustacija proizvoda uglavnom usmerena ka jednoj vrsti, ili više povezanih proizvoda (sir, kajmak, odnosno mlečni proizvodi, ili razne vrste suhomesnatih proizvoda, ili razne vrste zimnica, slatkih i slanih; ili sirovog voća, povrća, šumskih plodaova; meda, raznih pića, bnašna...).

Bitno je da je su ti proizvodi karakteristični za teritoriju na kojoj se domaćinstvo nalazi.

Uz degustaciju je poželjno da se organizuje i razgledanje procesa proizvodnje, kao i prodaja proizvoda, na malo, ali i na veliko.

Degustacioni centar – punkt je oblik turističke ponude koji može da predstavlja samostalnu atrakciju.

Degustacioni centri mogu da predstavljaju umreženu ponudu destinacije. To umrežavanje može da bude specijalizovano, i vezano za jednu širu, veću destinaciju (npr. vinski put, put rakije, put sira...),

Umrežavanje može da bude i opšti, sa umrežavanjem različitih proizvoda. Tada je uglavnom vezano za jednu manju destinaciju, tako da organizovana grupa turista tokom poludnevne šetnje može da na jednom punktu proba proizvode id sura, na drugom od mesa, na trećem vino, na četvrtom testa, odnosno proizvode od brašna , rakije, zimnicu...

DODATNE USLUGE RURALNOG TURIZMA

Pored osnovnih usluga kao što je smještaj i ishrana, na turističkom seoskom porodičnom domaćinstvu moguće je ponuditi mnoštvo drugih atraktivnih aktivnosti, odnosno dodatnu ponudu kako bi boravak gostiju bio zanimljiviji, sadržajniji, i kako bi se gosti zadržali i koji dan više.

Neke od tih aktivnosti su:

MOGUĆE DODATNE USLUGE

Prisustvo lokalnim manifestacijama

Učestvovanje u poljoprivrednim aktivnostima

Radionice starih zanata

Škole kuvanja

Izrada prerađevina od voća i povrća (zimnica)

Skupljanje samoniklog jestivog i ljekovitog bilja, gljiva i sl

Seoski wellnes

.....

.....

PRISUSTVO LOKALNIM MANIFESTACIJAMA

UČESTVOVANJE U POLJOPRIVREDNIM POSLOVIMA

To je aktivnost u kojoj konzumenti ruralnog turizma rado učestvuju, ali samo radi zadovoljstva, u onoj meri u kojoj im je to zanimljivo.

Zato je bitno da se zna da oni samo kratkotrajno, i ne intenzivno učestvuju u sezonskim poljoprivrednim radovima; to i nije razlog njihovog dolaska.

Oni su na selo došli zbog autentičnosti, ambijentalnosti, mira i bega od gužve i masovnosti, i samo će izraziti interesovanje za pojedine radove.

Zato očekuju da im se ti radovi samo prezentuju, a da oni u njima u maloj meri učestvuju, odnosno da pokušaju da ih rade.

RADIONICE STARIH ZANATA

pletenje korpi, predja vune, tkanje,
izrada alata (kovačnica), lončarstvo,
izrada cigli...

Škole kuvanja – radionice pripravljanja tradicionalnih jela

Izrada prerađevina od voća i povrća (zimnica)

Sakupljanje samoniklog jestivog i ljekovitog bilja

Organizacija rekreativnog jahanja

„Seoski wellness“ (šetnje u prirodi, uživanje u čajevima od ljekovitih trava, „kupka“ u senu, „kupka“ u vinu, masaže eteričnim uljima, proizvodnja kozmetike od prirodnih proizvoda: sapuni, losioni, kupke, šamponi itd.);

Posmatranje ptica,

Šetnja botaničkim stazama i sl

Piknik u polju

Izleti po okolini (peške, biciklima, fujakerom...)

Pecanje

Lov

Razni seminari, tim building, umetničke kolonije

Prodaja raznih suvenira i tradicionalnih proizvoda

Prezentacija načina proizvodnje i degustacija tradicionalnih proizvoda

PITANJA I ZADACI

- Koje moguće vrste osnovne ponude postoje u ruralnom turizmu?
- Šta znate o svakoj od tih vrsta ponuda?
- Koja je razlika između ruralne kuće za odmor i ruralnog domaćinstva?
- Koja je razlika između ruralnog hotela i ruralne B&B ponude?
- Koja je razlika između ruralnog hotela i difuznog hotela?
- Koja je razlika između ruralnog kampa i kamp odmorišta?
- Šta je to glamping?
- Koja je razlika između degustacionog centra i tradicionalnog restorana?
- Šta je to tim bilding?
- Šta je to seoski wellnes?
- Nabrojte najmanje sedam različitih mogućih dodatnih usluga ruralnog turizma?
  - Koje činjenice idu u prilog za imperativni razvoj ruralnog turizma u Srbiji?
- Kada je i gde počeo da se razvija ruralni turizam u Srbiji?
- Kakva je sve razlika između tendencija razvoja ruralnog turizma u Srbiji tokom 80-tih godina 20. i na početku 21. veka?
  - Šta su to lagumi ?
- Šta je karakteristično za Rajačke pinnice, šta za Gostušu a šta za Zlakuse?